

ਸਵਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ ਜੇ.

ਮੈਸਰਜ਼ ਸਟਾਰਲਿੰਕਸ (ਓਵਰਸੀਜ਼) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ. ਲਿਮਟਿਡ.—ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ—ਜਵਾਬਦਾਰ।

CWP 71

1 ਅਗਸਤ, 1996

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950- ਆਰਟੀਕਲ 226/227— ਪੰਜਾਬ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1961— ਐੱਸ. 55 ਅਤੇ 56— ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਏਜੰਟ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕਮਿਸ਼ਨ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪਰ ਇਹ ਨਿਯੰਤਰਣ ਮਾਸਟਰ ਨੌਕਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚਣ ਲਈ-ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਹੈ - ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ, ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਵੰਡ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ - ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਕਲੌ ਵਿਕਰੀ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਏਜੰਸੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੪)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਅਧੀਨ 'ਏਜੰਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ? ਇਹ ਸਮੀਕਰਨ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਬਰਲ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ਬਦ 'ਏਜੰਟ' ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 182 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਏਜੰਟ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸੰਘ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਚੰਗੇ ਦੀ ਕੋਈ ਮਲਕੀਅਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਹਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਪਰਾ ੪)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਅਹਿਤਿਆਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਿਰਫ਼ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਹਨ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਲ, ਪਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਾਂਡ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਏਜੰਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੭)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 55 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ 56.

(ਪਰਾ ੮)

ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ , 1950—ਕਲਾ। 226/227 ਮਾਲਕ- ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। .

(ਪਰਾ 5)।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਡੀ.ਐਸ.ਖੋਜੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ।

ਅਮਰ ਵਿਵੇਕ, AAG, ਪੰਜਾਬ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਸਵਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ, ਜੇ.

(1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਅਧੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 29 ਮਾਰਚ, 1984 ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ 24 ਜੁਲਾਈ, 1984 ਨੂੰ ਡੀ. ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ ਕੰਪਾਸ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਹੋਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨਾਲ ਮਿਤੀ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੁਸਾਇਟੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ- ਮੈਸਰਜ਼ ਸਟਾਰਲਿੰਕਸ (ਓਵਰਸੀਜ਼) ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਟਿਡ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਵਿਕਰੀ ਵੰਡ ਏਜੰਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਵਿਕਰੀ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ, ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਵਿਕਰੀ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਬਿਹਾਰ, ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਕੋਸਲ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਿਸਪੋਂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਘੋਸ਼ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਵਿਤਰਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਅਧੀਨ ਸਨ, ਮਿਤੀ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 4 ਜੁਲਾਈ, 1980. ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਮਝੌਤਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਸਰਜ਼ ਘੋਸ਼ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ। ਝਗੜੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ, ਦੁਆਰਾ 29 ਮਾਰਚ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1984, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਾਲਸੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲਸ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 55 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਕਾਸ-ਕਮ-ਸਕੱਤਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸ.

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁਕਮ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 55 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਉਲਟ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਲਟ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 55 ਅਤੇ 56 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਝੂਠ ਹੈ।

(3) ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"55. ਵਿਵਾਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, - (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ

ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਇੱਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ:

- (a) ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਿਛਲੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਪਿਛਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੈਂਬਰ; ਜਾਂ
- (b) ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ, ਪਿਛਲੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਪਿਛਲੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਇਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਲਿਕਵੀਡੇਟਰ, ਅਤੀਤ ਜਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚਕਾਰ; ਜਾਂ
- (c) ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੀ ਕਮੇਟੀ, ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਏਜੰਟ ਜਾਂ

ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ; ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰਵ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪਿਛਲਾ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਪਿਛਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਏਜੰਟ, ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ, ਵਾਰਸ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ; ਜਾਂ

- (d) ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਲਿਕਵੀਡੇਟਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਲਿਕਵੀਡੇਟਰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਲਿਕਵੀਡੇਟਰ ਵਿਚਕਾਰ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰੇ।
- (2) ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ , ਅਰਥਾਤ :-
- (a) ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ, ਵਾਰਸਾਂ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਮੰਗ ਲਈ ਦਾਅਵਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਮੰਗ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ;
- (b) ਮੁੱਖ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਜਿੱਥੇ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਮੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਮੰਗ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ;
- (c) ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ। ਸਮਾਜ.

ਮੈਸਰਜ਼ ਸਟਾਰਲਿੰਕਸ (ਓਵਰਸੀਜ਼) ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 255 ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸਵਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ, ਜੇ.)

- (2) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਿਵਾਦ ਸੀਵਿਯਾਨ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲਾ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- (3) ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਪੱਟੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ' ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੀਵਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇਹ ਪੱਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 82 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 55 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 3 ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਵਾਦ ਸੀਵਿਯਾਨ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਜਾਂ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲਾ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 56 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 55 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਅਤੇ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ 56. ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ 'ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਰੋਕ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਾਲਸੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55(1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਸਬੰਧ ਬਣਦੇ ਹਨ, - 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1977 ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸਮਝੌਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਅੰਤਿਕਾ P-11 ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੋਲ ਸੇਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਟਰ ਏਜੰਸੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਐਕਸ-ਫੈਕਟਰੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਮੂਲ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਰਤਣਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ। ਨੂੰ ਮਾਲ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ

ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਕਲਕੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣਾ ਸੀ।

(4) ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਏਜੰਟ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ, ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਵੰਡ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਏਜੰਸੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਵਿਕਰੀ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਏਜੰਸੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਰੀ ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਗੋਦਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ (ਭਾਵ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ. 3 ਇੱਥੋਂ) ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਪਹਿਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਗੋਦਾਮਾਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸੀ, ਪਰ 'ਮਾਲਕ' ਅਤੇ 'ਨੌਕਰ' ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਤਹਿਤ 'ਏਜੰਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੀਕਰਨ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਬਰਲ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ਬਦ 'ਏਜੰਟ' ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 182 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦ 'ਏਜੰਟ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਚੰਗੇ ਦੀ ਕੋਈ ਮਲਕੀਅਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਹਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ (1977) 3 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੇਸ 147 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(5) ਬੰਬਾਵਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਲਖਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮੇ ਰੇਸ਼ਵਰ ਬਾਪੂ (1) ਵਿਖੇ ਲਖਾਨੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸ਼ੇਤਕੀ ਖਰੇਡੀ ਵਿੱਕਰੀ ਸੰਸਥਾ ਲਿਮਿਟਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ੱਠਦੇ ਹੋਏ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਦੀ ਧਾਰਾ 91(1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

(1) ਏ.ਜੇ.ਆਰ. 1978 ਬੰਬਈ 273

ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ ਐਕਟ (1961 ਦਾ 24),। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ ਉਪਬੰਧ ਪੈਰਾ ਮੈਟੀਰੀਆ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

“ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਏਜੰਟ, ਨੌਕਰ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, 'ਏਜੰਟ'

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰੈਂਸ ਆਰਥਰ ਐਡਮਸਨ ਬਨਾਮ ਮੈਲਬੋਰਨ ਅਤੇ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਬੋਰਡ ਆਫ ਵਰਕਸ (ਏਆਈਆਰ 1929 ਪੀਸੀ 181) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਲੱਭਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਫੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਭਾਵੇਂ ਉਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਦੋਂ ਹੋਰ 'ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ' ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਭਾਗ ਵਿੱਚ 'ਏਜੰਟ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ com ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕੰਮ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, "ਏਜੰਟ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਾਰਾ 91(1)(a) ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ..... ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਜਾਂ ਏਜੰਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਓਨਾ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਟੀਕ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਏਜੰਟ। ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।”

'ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਸਕੋਤ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਮੇਰੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਮਿਲਿੰਗ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੋ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 91(1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਏਜੰਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਏਜੰਸੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 91(1)(a) ਵਿੱਚ 'ਏਜੰਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਏਜੰਟ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। *ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਫੋਡ*, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 91 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਦੰਗੇ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ।"

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। *ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਐਂਡ ਸਨ, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਰਕਾਰ (2)* ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਕਿ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: -

" ਇੱਕ ਏਜੰਟ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਾਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਏਜੰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੰਗਾ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਸਕੋਪ ਏਜੰਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

(2) ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 364

M/s Starlinks (Overseas) Pvt. Ltd. v. The State of Punjab 259
and others (Swatanter Kumar, J.)

ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਹੱਦ ਨੌਕਰ ਦੇ ਕਰਤਵਾਂ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੇ ਢੰਗ ਜਾਂ ਢੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕੀਤਾ

(6) ਪ੍ਰੋਸਪੈਕਟ ਦੇ ਲਈ ■ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਓਜਰਡਰ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ /227. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸੀਐਫ ਇੰਡੀਆ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਰਾਈਸ ਮਿਲੱਜ਼ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਭੋਜਨ), ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਵਿਜੇਵਾੜਾ (3) ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:-

“ਅਸੀਂ cl (iv) ਉਪ-ਧਾਰਾ (3A) ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਔਸਤ ਮਾਰਕੀਟ ਦਰ ਅੰਤਮ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਰਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਉਚਿਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ; ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਦਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ (iv) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਧਾਰਾ (iv) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਦੇਪਾਲਗੁਡੇਮ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਘੱਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਜੇਵਾੜਾ. ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

(7) ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਹੈ। - ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰਕ ਸੌਦੇ, ਸਬੰਧ ਹਨ. ਜਹਾਜ਼ ਸਰਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਾਂਡ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਏਜੰਸੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(8) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਪਟਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ

(3) (1974) 1 S.C.R. 418.

ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 55 ਅਤੇ 56 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 55(1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, 29 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ। 1984. ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-2 ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਮਿਤੀ 24 ਜੁਲਾਈ। 1984 ਅਨੁਸੂਚੀ P-3 ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੇ. ਐੱਸ. ਟੀ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਜੀ. ਸੀ. ਗਰਗ ਜੇ. ਜੇ.

ਆਈਡੀ ਕੌਂਸਿਲ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਰਸ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

94 ਦਾ CWP ਨੰ. 9108

ਅਕਤੂਬਰ 12, 1994

ਹਰਿਆਣਾ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼, 1972 ' - ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 5 - ਰਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ-ਅਜਿਹੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ - ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ